

סאה בסאה

סאה בסאה

א. בבה מציעא עה ע"א

משנה: לא יאמר אדם להבירו "הלוני כור חטין ואני אתן לך לגורן", אבל אומר לו "הלוני עד שיבא בני" או "עד שאמצא מפתח." והלל אוסר.

וכן היה הלל אומר לא תלוה אשה ככר לחברתה עד שתעשיה דמים, שמא יוקרו חטין ונמצאו באות לידי רבית.

גמרא: אמר רב הונא: יש לו סאה לזה סאה, סאתים לזה סאתים. רבי יצחק אומר אפילו יש לו סאה לזה עליה כמה כורין. תני רבי חייה לסיועיה לרבי יצחק, [שנינו בענין משנה ד"הרי חטיך עשויות עלי בשלשים, והרי לך אצלי בהן יין, ויין אין לו"] "טיפת יין אין לו, טיפת שמן אין לו" - הא יש לו [טיפה], לזה עליה כמה טיפין.

"והלל אוסר" - אמר רב נחמן אמר שמואל הלכה כדברי הלל. ולית הלכתא כוותיה.

"וכן היה הלל אומר לא תלוה אשה [וכו']" אמר רב יהודה אמר שמואל זו דברי הלל, אבל חכמים אומרים לויס סתם ופורעים סתם.

ב. תוספות מסכת בבא מציעא דף עה עמוד א

הלוני כור חטין ואני אתן לך לגורן אוסר - דחיישנין שמא תתיקר, אף על פי שאז אין רגיל להתיקר.

ג. בבא מציעא סב ע"א

אמר רב ספרא: כל שאילו בדיניהם מוציאים מלוה למלוה, בדינינו מחזירין ממלוה ללוה. כל שאילו בדיניהם אין מוציאים מלוה למלוה, בדינינו אין מחזירין ממלוה ללוה.

אמר ליה אביי לרב יוסף: וכללא הוא? והרי סאה בסאה דבדיניהם מוציאים מלוה למלוה, ובדינינו אין מחזירין ממלוה ללוה!

ד. בבא מציעא מד:-מה.

תנן התם: "בית שמאי אומרים לא יעשה אדם סלעין [של מעשר שני] דינרי זהב, ובית הלל מתירין." רבי יוחנן וריש לקיש, חד אמר מחלוקת בסלעים על דינרין דבית שמאי סברי כספא טבעא ודהבא פירא, וטבעא אפירא לא מחללינן, ובית הלל סברי כספא פירא ודהבא טבעא, ופירא אטבעא מחללינן. אבל פירות על דינרין דברי הכל מחללינן...

תסתיים דרבי יוחנן הוא דאמר אין מחללין [פירות על דינרין], דאמר רבי יוחנן "אסור ללוות דינר בדינר". דינר דמאי? אילימא דינר של כסף בדינר של כסף, לגבי נפשיה מי איכא למאן דאמר לאו טבעא הוי?! אלא פשיטא דינר של זהב בדינר של זהב...

ה. חידושי הריטב"א מסכת בבא מציעא דף מד עמוד ב

א"ר יוחנן אסור ללוות דינר בדינר. פי' משום דחשיב סאה בסאה וכדמפרש ואזיל, ולפום פשטא דלישנא משמע דמשעת הלואה איכא איסורא ללוות סאה בסאה, דאע"ג דאפשר דלא הוי ריביתא, כיון דאפשר דיוקירו ואתי לידי אבק רבית אסור משעת הלואה, אלא אם כן עשאן מעות מיד בשעת הלואה, וכן נראה מפ"רש"י.

וק"ל מעובדא דרב דלעיל דזיף דינרי מברתיה דר' חייא ולא שאל לר' חייא כלום אלא לבתר דאייקור דינרי! לכך פי' מורינן בשם רבותיו דהכא הכי קאמר "אסור ללוות ולפרוע סאה בסאה" קאמר, אבל הלואה גרידתא שריא.

ולי נראה דהכא לישנא כפשטיה, וכשהתנה בפירוש שיפרע סאה ואפילו יוקירו, וכדאמרינן "אסור ללוות דינר בדינר", הא כל שלוה סתם מותר אלא שאם הוקירו הפירות אסור לתת לו אלא כפי מה שהיה שוה בשעה שלוה. ועובדא דרב מלוה סתם היתה כדמוכח מלישנא דלעיל. ומכאן היה נ"ל קושיא על מה שהיה אומר מורינן דבשום אבק רבית ליכא איסורא אלא גבי מלוה, אלא שרבינו מתרץ דהכא "אסור ללוות ולגבות" קאמר.

הגזירה

ו. בית הבחירה (מאירי) מסכת בבא מציעא דף סג עמוד ב

ויש מקשים באיסור סאה בסאה: והרי קרוב לזה ולזה [שכר והפסד] הוא, שהרי אפשר שיהא שוויו בפחות כמו שאפשר ביתר, וכל שהוא קרוב לזה ולזה מותר אף בהלואה, כגון עסק! אינו דומה, שהעסק יש בו ריוח ונותן לו [למלוה] החצי מאותו ריוח, כמו שיתבאר, ואינו נראה כרבית, אבל סאה בסאה אין שום ריוח למקבל, וכשנותן לו סאה תחת סאה ונתיקרה נותן לו רבית ממונו ואסור:

ז. שו"ת הרא"ש כלל קה סימן טו

שאלה ילמדנו רבינו. ראובן הלוח לשמעון חטין ושעורים, ועשה מהם שטר חוב ולא הזכיר בו סכום מעות, ועתה באין לטעון. הלוח טוען שאין לו ליתן אלא דמי חטין ושעורים כאשר היו שוין בשעת ההלואה, והמלוה טוען שחטין הלוחו וחטין יש לו להחזיר, הדין עם מי?... נהי דהחטין מצוין בבתי המוכרין והשער ידוע, מכל מקום אין בידו מעות לקנותם! אפילו הכי, כיון דלא הוי אלא רבית דרבנן שהרי חטים

הלוחו וחטין כמותם מחזיר לו אקילו רבנן.

ח. חידושי הרמב"ן מסכת בבא מציעא דף ס עמוד ב והכי הלכתא דבתר מעיקרא אזלינן ולהכי קיי"ל סאה בסאה לאו רבית דאורייתא הוי.

ט. נתיבות שלום קסב:א:א:ב ויש לעיין לשיטתם בדין מי שלוה סאה במקום הזול על מנת לפרוע במקום היוקר, אם יהיה בזה איסור ריבית קצוצה, דהא באופן זה נתחייב מעיקרא לשלם סאה יקרה יותר.

י. ט"ז יורה דעה סימן קסב ס"ק א נ"ל דדרך מקח מותר [סאה בסאה], דהיינו אם מוכר לו סאה וישלם לו בזמן קצוב סאה אחרת תחתיה, דהוה קרוב לשכר ולהפסד, דאז אפי' בהלואה אין כאן איסור אלא מדרבנן, ממילא כשהוא דרך מקח מותר לגמרי.

יא. לבוש יורה דעה סימן קסב:א-ב. דסאה בסאה אינה אלא מדרבנן, דמן התורה אין כאן איסור, דאף על גב דאיכא נשך ליכא תרבייתא, משום הכי הקילו בה.

יב. שולחן ערוך הרב יורה דעה הלכות ריבית והלכות עיסקא סעיף לב. אסור ללוותו אפילו לשעה קלה שמא יתייקר מיד.

יג. נימוקי יוסף מסכת בבא מציעא דף מה עמוד א וכתב הרשב"א ז"ל דאין נראה כאותם המפרשים ז"ל שפירשו ד"ל לווין סתם [ככר] לאפוקי היכא דקבע לו זמן לפרעון, משום דחוששין שמא ישתנה השער בינתיים, דודאי קביעות הזמן לתועלת הלוה הוא, שאין המלוה יכול לכופו, אלא אם בא לווה לפרוע תוך זמנו רשאי.

יד. שו"ע יורה דעה קסב:א. אסור ללוות סאה בסאה, אפילו לא קצב לו זמן לפרעון.

טו. תוספות מסכת בבא מציעא דף עה עמוד א הלויני כור חטין ואני אתן לך לגורן אסור - דחיישינן שמא תתייקר אף על פי שאז אין רגיל להתייקר.

טז. שבת קמח ע"ב וכן אשה [לשאול] מחבירתה ככרות בשבת הוא דאסיר, אבל בחול שפיר דמי. לימא מתניתין דלא כהלל, דתנן "וכן היה הלל אומר לא תלוה אשה ככר לחבירתה עד שתעשינה דמים, שמא יוקרו חטין ונמצאו באות לידי רבית" אפילו תימא הלל, הא באתרא דקיץ דמיה, הא באתרא דלא קיץ דמיה.

יז. חידושי הרמב"ן מסכת שבת דף קמח עמוד ב קשה לי: וכי להלל משעת הלואה הוא אסור? והלא אפי' סאה בסאה אינה אסורה, דליכא למימר בה משעת הלואה עביד ליה שומא, אלא לווה הוא אדם סאה בסאה לכתחלה, אם הוזלו נותן לו חטיו ואם הוקרו נותן לו דמיהם! וי"ל לפי שאין הנשים מקפידות ביוקר הככרות אסור הלל הלואתן מתחלה עד שיעשנה דמים, גזירה שמא יוקרו ולא תרצה לשום שלא תראה כצרת עין. א"נ שלא תדע ביוקר החטים, לפיכך הצריכו לשומן מתחלה.

דרכים להתיר סאה בסאה: עשאה דמים

יח. מחנה אפרים הלכות מלוה ולוה - דיני ריבית סימן כז והיכא דעשאה דמים, ושיתן בעדם כ"כ חט"ל כמו שיהיה השער אז בין הוקרה בין הוזלה, צריך לתת לו חטים שוה הדמים שקצץ וכמ"ש מהרי"ט ז"ל, ואף על פי שלקח ממנו סאה והשתא שהוזלו החטים מחזיר לו סאה וחצי. וראיתי מי שאסר ואין דבריו נכונים:

יט. בבא מציעא מד ע"ב ואף רבי חייא סבר דהבא טבעא הוי, דרב אוזיף דינרי מברתיה דרבי חייא, לסוף אייקור דינרי, אתא לקמיה דרבי חייא אמר ליה "זיל שלים לה טבין ותקילין" - אי אמרת בשלמא דהבא טבעא הוי שפיר, אלא אי אמרת פירא הוי הוה ליה סאה בסאה ואסור! רב דינרי הוה ליה וכיון דהוה ליה דינרי נעשה כאומר לה "הלויני עד שיבא בני או עד שאמצא מפתח."

כ. חידושי הריטב"א מסכת בבא מציעא דף מד עמוד ב וק"ל מעובדא דרב דלעיל דינרי מברתיה דר' חייא ולא שאל לר' חייא כלום אלא לבתר דאייקור דינרי, לכך פי' מוריננו בשם רבותיו דהכא הכי קאמר: אסור ללוות ולפרוע סאה בסאה קאמר, אבל הלואה גרידתא שריא. ולי נראה דהכא לישנא כפשטיה, וכשהתנה בפירושו

שיפרע סאה ואפילו יוקירו וכדאמרינן אסור ללוות דינר בדינר, הא כל שלוח סתם מותר אלא שאם הוקירו הפירות אסור לתת לו אלא כפי מה שהיה שוה בשעה שלוח, ועובדא דרב מלוה סתם היתה.

כא. נתיבות שלום קסב:א:

ואולי יש מקום לחלק דמי שיודע שיש איסור להלוות סאה בסאה וכוונתו לנהוג כדין מותר לו להלוות סאה בסתמא כי כוונתו שאם יוזלו חיטים או שלא יתייקרו יפרע החיטים, ואם יוקרו יתן דמיהן.

דרכים להתיר סאה בסאה: דבר מועט

כב. טור יורה דעה הלכות רבית סימן קסב

אשה שלוחה מחברתה ככר א"צ שתעשנו דמים אפ"ל אין לה ולא יצא השער.

כג. בית יוסף יורה דעה סימן קסב

ומשמע לרבינו, דהלל משום דשמעינהו לרבנן דשרו סאה בסאה ב"יש לו", וככר בככר אפילו אין לו, פליג עלייהו בתרתי, וקיימא לן כחכמים דתרווייהו שרו. וכן נראה שהוא דעת רש"י, דאהא דאמר רב יהודה אמר שמואל "זו דברי הלל אבל חכמים אומרים לוין סתם ופורעין סתם" כתב "לוין ככרות סתם בלא קציצת דמים, שלא החמירו לדקדק באיסור סאה בסאה כל כך", כלומר לפי שהוא דבר מועט. וכן כתבו התוספות (ד"ה וכדברי) וכן כתב בעל התרומות (שער מו ח"ה סי' ג) בשם בעל המאור (מה). וכן כתוב בנמוקי יוסף (מה. ד"ה גמ' כמה) וברבינו ירוחם ח"ב (נתיב ח כח). בשם רבינו האי וגם בשם הראב"ד דשאלת ככר שהוא דבר מועט לא בעינן שער שבשוק, דאף על פי שאין לזה יש לזה, אי נמי משום דלא קפדי שכנים בהא מילתא.

אבל הרי"ף חולק בדבר שכתב (מה). "זו דברי הלל, אבל חכמים אומרים לוין סתם ופורעים סתם ודוקא על שער שבשוק וכו'" דאלמא משמע מדבריו דאהלוות סאה בסאה קיימי חכמים, ואם כן לא שנא לן בין ככר לטפי מככר, דאם יש לו או יש שער קבוע וידוע אפילו בטפי מככר מותר, ואי ליכא חד מהני אפילו ככר בככר אסור. וכן נראה דעת הרמב"ם (פ"י ממלוה ה"ג) שלא חילק ביניהם...

כד. רמ"א יורה דעה קסב:א

יש מי שאומר דמותר ללוות ככר לחם בככר לחם, כמטבע של כסף, דמאחר דדבר מועט הוא לא קפדי בני אדם להדדי בזה. (הטור והרבה פוסקים ועב"ל). וכן נוהגין להקל.

כה. המאור הגדול מסכת בבא מציעא דף מה עמוד א

בשאלת ככר לא חיישינן ולא מידי שישכרו ופחתו מועט. ועוד שהוא מצוי תדיר ואם אין לזה יש לזה.

כו. ברית יהודה יז הערה ו

ולכאורה לפי הטעם שאין לחוש לשינוי שער אין בו אלא להתיר עצם ההלוואה, אבל אין בו כדי להתיר אם נתייקר. ואילו לפי הטעמים האחרים דהוי כ"יש לו" מותר להחזיר אפילו כשנתייקר.

כז. תורת ריבית ז הערה ח

הרמ"א שם הביא הטעם להיתר משום דלא קפדי, ולפי זה אף בנתייקר בפועל מותר להחזיר. וכן הוא לטעם של רש"י ותוס' [דלא החמירו חז"ל בזה].

דרכים להתיר סאה בסאה: יש לו

כח. בבא מציעא סג ע"ב

ואמר רב נחמן האי מאן דיהיב זוזי לקיראה וקא אזלי ארבע ארבע, ואמר ליה "יהיבנא לך חמש חמש", איתנהו גביה שרי, ליתנהו גביה אסור. פשיטא! לא צריכא דאית ליה אשראי במתא, מהו דתימא כיון דאית ליה אשראי במתא כ"עד שיבא בני" או "עד שאמצא מפתח" דמי, קא משמע לן כיון דמחסרי גוביינא כמאן דליתנהו דמי.

כט. גידולי תרומה שער מו חלק ה

האי טעמא ["שקיל טיבותך ושדי אחיזרי וכו'"] לא מהני אלא היכא דלא הויא הלוואה ממש, וסאה בסאה כשאין לו ולא יצא השער הלוואה ממש היא, דעל סמך מה נותן לו אלא על דעת הלוואה ממש, ומש"ה אסור. אבל יצא השער או יש לו, לאו הלוואה היא אלא הוי כעד שיבא בני או שאמצא מפתח, ושוה למקח ואהני ביה טעמא ד"שקיל לטבותך וכו' דחטי לא קדחי באכלבאי".

ל. רש"י מסכת בבא מציעא דף מד עמוד ב

דינרי הוו ליה - כשלוה את אלו, וגבי סאה בסאה תנן: "אבל אומר לו הלויני עד שיבא בני או עד שאמצא המפתח" שאלו שבידו נקינין למלוה, וברשותו הוקרו, דרבית סאה בסאה דרבנן, ובכי האי גונא לא גזור.

לא. רש"י מסכת בבא מציעא דף עה עמוד א
[לווה עליה] כמה כורין - דכל חדא וחדא אמרינן: זו תהא תחתיה, שהרי אינה קנויה למלוה ובידו לאוכלה ולמוכרה, ונמצאת אותה שלוה נזקקת על פירות שבשוק...

לב. שו"ע יורה דעה קסב:א
יש מי שכתב דבזמן הזה מטבע של זהב דינו ככסף ולוין זהוב בזהוב, וכן נוהגין להקל ואין למחות בידם, כי יש להם על מי שיסמוכו. (פסקי מהרא"י סי' נ"ד)

לג. ט"ז יורה דעה סימן קסב ס"ק ב
דבזמן הזה מטבע של זהב כו'. הטעם דבזמנינו רוב בני אדם יש להם מטלטלין ברשות' דשוה זהב, ואם היו רוצים למכרם בזול יכולים למכרם [לזהב] והוה כלוה סאה בסאה ו"יש לו". ואפי' אין לו רק זהב אחד יוכל ללוות עליו כמה זהובים. אבל גבי סאה בסאה לא מהני מטלטלין, רק מזומנים, דאין דרך לקנות פירות רק במזומנים, אבל דרך הוא למכור מטלטלין בעבור זהובים. וכן כתוב בפסקי מהרא"י סימן נ"ד:

לד. שו"ע יורה דעה קסב:ב
אם יש לו מעט מאותו המין, אפילו אין המפתח בידו, לווה עליו כמה סאין לפרוע סאה בסאה.

לה. ש"ך יורה דעה קסב:ה
"מאותו המין" דוקא. אבל מעות אפי' בכדי שיכול ליקח כל אותו המין אסור כן הסכמת הפוסקים וכ"כ ב"י:

לו. ס' ריבית של ר' רייסמן פ' יד הערה יב
On a practical level, this extraordinary leniency would effectively abolish the entire prohibition of *seah beseah*. It is rare that a person does not have a single penny with which he could buy a small amount of merchandise... Most poskim reject the leniency of *Taz* (*Shach* 162:5, R' Akiva Eiger and *Beis Lechem Yehudah* to *Taz*; the latter poskim do not quote the *Taz*'s leniency).

לז. תוספות מסכת בבא מציעא דף עה עמוד א
ורבי"ן פ' דביחוד אין יכול להלות אלא כמו שיש לו, ובזה אחר זה דוקא שרי. ומיהו בהא מודה ריב"ן דאפילו יתן לו ביחד ויאמר 'קני בזה אחר זה' שרי, דבדבר לח מסתמא שופך ביחד ושרי כמה טיפין. ומיהו נראה דאין צריך לדקדק אלא לוקח הרבה בבת אחת לרבי יצחק, דאותה טיפה יכול להיות כנגד כל טיפה וטיפה.

לח. ש"ך יורה דעה סימן קסב:ו
לווה עליו כמה סאין. אפילו כולו ביחד ואצ"ל 'קני בזה אח"ז' דבשביל כל סאה וסאה שלוה אנו רואין הסאה שלו כאלו היא נחלטת מיד למלוה, ואם מתייקר ברשותו מתייקר. טור והפוסקים:

לט. בבא מציעא סג ע"ב
ואמר רב נחמן האי מאן דיהיב וזוי לקיראה וקא אזלי ארבע ארבע ואמר ליה 'יהיבנא לך חמש חמש' איתנהו גביה שרי, ליתנהו גביה אסור. פשיטא! לא צריכא דאית ליה אשראי במתא. מהו דתימא כיון דאית ליה אשראי במתא כעד שיבא בני או עד שאמצא מפתח דמי, קא משמע לן כיון דמחסרי גוביינא כמאן דליתנהו דמי

מ. שו"ע יורה דעה קסב:ב
ואם אין לו כלום מאותו המין, יתן לו המלוה מעט מאותו המין או ילווה לו, ואחר כך ילווה לו כמה סאין.

מא. ב"ח יורה דעה סימן קסב
ואם אין לו ללוה, כתב סמ"ק וכל בו שיתן לו המלוה כל שהוא **במתנה** או יקנהו לו, ואח"כ יוכל ללוות עליו אפילו כמה. ומשמע דאם הלווה אסור. וכן כתבו תלמידי הרשב"א... והטעם דכיון דמלוה להוצאה ניתנה, אם כן בתחלת הלוואה להוציאה לווה אותה, וחשבינן ליה כאילו הוציאה כבר ולא קרינן בה 'יש לו סאה'.

מב. בית יוסף יורה דעה סימן קסב
אם הלווה סאה כתבו תלמידי הרשב"א שאינו לווה עליה משום דסאה זו להוציאה לווה אותה ע"כ. וטעם זה אינו מכיר דאף על גב דלהוצאה לווה אותה למה לא ילווה עליה, שהרי כל חטים שביד האדם להוצאה עומדים ואפילו הכי לווה עליהם!

מג. רמ"א יורה דעה קסב:ב

היה ללוה מעט מאותו המין פקדון ביד אחר, הרי זה כאילו היה בידו. אבל אם אחרים חייבים לו, לא מקרי "יש לו". (ב"י וכן משמע בגמרא דאיזהו נשך). וכן אם יש לו במקום אחר ואין למלוה דרך לשם. (הגהות מרדכי).

מד. מרדכי מסכת בבא מציעא הגהות מרדכי פרק איזהו נשך תלט

"ואני אעלה לך פירות שיש לי באותו מקום" - אין להוכיח מכאן הא דתנן "עד שיבוא בני או עד שאמצא המפתח" לאו דוקא אלא אפילו יש לו פירות במקום אחר מותר ללוה סאה בסאה, דדוקא כי האי גוונא שרי דדרכו של מלוה לילך שם, אבל אם אין דרכו לילך שם לא עדיף מהיכא דאית ליה אשראי במתא דאמרינן לעיל דאסור:

דרכים להתיר סאה בסאה: יצא השער

מה. בבא מציעא עב ע"ב

משנה: אין פוסקין על הפירות עד שיצא השער. יצא השער פוסקין ואף על פי שאין לזה יש לזה...

גמרא: אמר רבי אסי אמר רבי יוחנן אין פוסקין על השער שבשוק. אמר ליה רבי זירא לרבי אסי אמר רבי יוחנן אפילו כדורמוס הזה אמר ליה לא אמר רבי יוחנן אלא בשוק של עירות דלא קביעי תרעיהו... אמר רב ששת אמר רב הונא: אין לוין על שער שבשוק.

אמר ליה רב יוסף בר חמא לרב ששת, ואמרי לה רב יוסי בר אבא לרב ששת, ומי אמר רב הונא הכי? והא בעי מיניה מרב הונא הני בני בי רב דיזפי בתשרי ופרעי בטבת שרי או אסיר, אמר להו הא חיטי בהיני והא חיטי בשילי, אי בעי זבני ופרעי ליה!...

מו. רש"י מסכת בבא מציעא דף עב עמוד ב

אין לוין על שער שבשוק - אני שמעתי: אין לוין מעות בדרך הלואה... ובהלכות גדולות מפרש: אין לוין סאה בסאה על סמך שער שבשוק, דנימא הואיל וחיטי בהיני וחיטי בשילי הוה ליה כעד שיבא בני או עד שאמצא מפתח (בבא מציעא עה, א).

מז. בית יוסף יורה דעה סימן קסב

וטעם ההיתר כפי מה שפירש רש"י שם הוא משום דכיון דשכיחי חטי למיזבן, מדמינן ליה לאומר 'הלוני עד שיבא בני או עד שאמצא המפתח'.

מח. רא"ש מסכת בבא מציעא פרק ה סימן סא

והראב"ד ז"ל כתב הא דלוין סאה בסאה על שער שבשוק אף על פי שאין לו, היינו דוקא כשיש ללוה הדמים שיכול לקנות מן השוק והוי כמו שיש לו. אבל אין לו, אסור. דהא מפרש טעמא הא חיטי בהיני והא חיטי בשילי אי בעי זבני ופרעי, ואי לית ליה דמים במאי זבין ופרעי?...

מט. רא"ש מסכת בבא מציעא פרק ה סימן סא

הלואת סאה בסאה על שער שבשוק שרו רבנן. כדשרו עד שיבא בני או עד שאמצא המפתח. ואף על פי שאין לו מעות בשעת הלואה יכול הוא ליקח פירות באשראי כיון שיצא השער, או ילוה מחבירו.

נ. שער דעה (בסוף שער משפט) סימן קסב:ג

אמנם אכתי קשיא לי טובא לפי דברי הרא"ש (שם) והנמוקי יוסף (מג, א מדפה"ר ד"ה תנו) וסייעתם דס"ל דיצא השער חשיב כ"יש לו", א"כ מאי קאמר בש"ס (עב, ב) הטעם דלוין על שער שבשוק משום דהא חיטי בהיני והא חיטי בשילי אי בעי זבני ופרעי, הא לפי דבריהם הטעם כיון דיצא השער חשיב כ"יש לו, וביש לו הטעם משום דמעכשיו אלו שבידו נקנים למלוה וכשהוקרו ברשותו הוקרו כמו שכתבו רש"י (מד, ב ד"ה דינרי הוו) והנמוקי יוסף בשם הר"ן בפרק הזהב (כו, ב מדפה"ר ד"ה גרסינן) גבי רב אוזיף דינרי מברתיה דר"ח ע"ש, וא"כ מאי האי דקאמר בש"ס אי בעי זבני ופרעי, הא הטעם הוא דברשותיה אייקר.

נא. שער דעה (בסוף שער משפט) סימן קסב:ג

ואפשר לומר דס"ל להש"ס דבהלואת סאה בסאה לא מיחשב כ"יש לו אף שיצא השער, כיון שאינו נותן לו מעות. אלא כיון דאי בעי זבני ופרעי קודם שיתייקרו ולא מיחזי כרבית כולי האי, הקילו חז"ל בצירוף שני הטעמים יחד. ודוחק.

נב. בית יוסף יורה דעה סימן קסב

וזה לשון הרשב"א בתשובה נראה לי שאין הפרש בין קובע זמן לאינו קובע, דכל שיצא השער בשוק אין אנו חוששין שמא ישתנה השער בינתיים ואפילו אם ישתנה שמא תוך הזמן יקנה הלוה.

נג. שער דעה (בסוף שער משפט) סימן קסב:ג

ולולי דברי הקדמונים ז"ל הייתי אומר דעיקר טעמא דלוין על שער שבשוק כיון דאי בעי זבני ופרעי קודם שנשתנה השער הוי צד אחד ברבית... ואף דצד אחד ברבית קי"ל דאסור מ"מ הכא איכא ספיקי טובא, דילמא לא ישתנה השער, ואף אם ישתנה דילמא יפרע מקודם,

כמו שכתב הרשב"א בתשובה הביאו הב"י, ובכהאי גוונא עדיף מצד אחד ברבית... אך מ"מ לא הקילו חז"ל בזה אלא בהלואה סאה בסאה כיון דלגבי מלוה ליכא רבית כלל, דחיטי דקדחי באכלבאי, משא"כ להעמיד מלוה ע"ג פירות...

נד. בית הבחירה (מאירי) מסכת בבא מציעא דף סב עמוד א
כל שיצא השער לבו סמך על אותו שער ואינו מכוין לשום ריוח.

נה. רמ"א יורה דעה קסב:ג
והא דיכול ללוות על שער שבשוק, היינו דהלוה יכול לפרוע לו אימת שירצה, אבל אם התנה שלא יקבל פרעון עד שעת היוקר, אסור.

נו. שו"ת להורות נתן חלק ו סימן ע
ומבואר, דשער קבוע היינו כשיודעין שבמחיר כזה אפשר לקנות סחורה זו במקום שרגילין בני אותו המקום לקנות סחורה זו. וא"כ כשיודעין שבמקום זה שרגילין בני אותו המקום לקנות סחורה זו, אפשר לקנות את הסחורה במחיר שבין סכום זה וזה - וכגון שבהנות אחת עולה חמישים זוז, ובהנות שניה עולה ששים זוז, ובהנות שלישית עולה חמישים וחמש זוז - א"כ כל שער שבין חמישים לששים זוז הוי בגדר שער קבוע, שהרי אפשר לקנות סחורה זו במחיר זה.

נז. בית יוסף יורה דעה סימן קעה
ירושלמי (ב"מ פ"ה ה"ו) יצא השער בטבריא פוסקים כל העיירות הסמוכות לה כלומר אף על פי שבאותן עיירות ליכא שער כיון שסמוכות לטבריא פוסקים על שער של טבריא כך כתוב בהגהות מרדכי (סי' תלט פה ע"ב). והכי נמי משמע בגמרא דידן דאמרינן בעלה ס"ג (ע"ב) הא חיטי בהיני ובשילי. ומיהו נראה לי דדוקא כשהן מסתפקות ממנה אבל אם אינן מסתפקות ממנה אף על פי שהן סמוכות לטבריא לא אזלינן בתר טבריא אלא בתר שער מקום שמסתפקין ממנו. ונראה לי דאם מסתפקין עיירות הסמוכות לה מעיר זו, ואין בעיר זו שער קבוע, הולכים אחר העיר היותר גדולה שבאותן שמסתפקין ממנה:

נח. רמב"ם הלכות מלוה ולוה פרק ט:ד
אין פוסקין על שער של עיירות מפני שאין השער קבוע אלא על שער שבמדינה...

נט. בבא מציעא סג.-:
אמר רבא... ופוסקין על שער שבשוק ואף על פי שאין לו.

ס. שו"ע יורה דעה קעה:א
אין פוסקין על הפירות על שער של עיירות, מפני שאינו קבוע. אבל פוסקים על שער שבמדינה, שהוא קבוע...
הגה: וי"א דפוסקין על שער של עיירות (תוספות והרא"ש וטור והג"א). ויש להקל באיסור דרבנן (ד"ע).

סא. שו"ת שבט הלוי חלק ג סימן קט
פשוט בעיני בענין הלואה דולר בדולר בזה"ז, גם אם נדון אותם כפירות ולא כמטבע, מ"מ כיון ששכיח לקנות אותו באיזה שער שהוא אף על פי שהשער עולה ויורד, מ"מ כל יום יש לו שער חתוך ובשער זה הסוחרים מוכרים, ושכיחי סחורה אשר היא היסוד בהלכה זו...

סב. בית יוסף יורה דעה סימן קסב
מתשובת הרא"ש (כלל קח סי' טו) שכתב רבינו בסוף סימן זה משמע דלא בעי ידיעה כלל שהרי לא הצריך אלא שיברר שיצא השער או שהיה ללוה סאה אחת ואילו ידיעת השער לא נזכר כלל בדבריו.

קרב לשכר ולהפסד

סג. שו"ת הריב"ש סימן יט
שאלת: הקהל היו צריכין מעות. ובא ראובן ומכר לקהל ולשבעה טובי העיר כך וכך מדות של חטה לזמן ידוע ולסך ידוע. והתנה עמהם להיות ידו על העליונה לגבות מהם בזמן הידוע החטה עצמה בעין, או הערך שלה לפי השער של עכשיו שלקחו ממנו החטה, ואילו הבחירה בא' מאלו הצדדין...

סד. תוספות מסכת בבא קמא דף צז עמוד א
אם הלוהו מעות נמי וקצב לו שישלם לו מעות דמשלם מטבע היוצא באותה שעה דמעות שנפסלו לאו מטבע נינהו...